

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1972/35

Karar Sayısı:1972/62

Resmi gazete tarih/sayı:28.3.1973/14490

İptal davasını açan : Ankara Üniversitesi Rektörlüğü.

İptal davasının konusu : 3/4/1972 günlü 1578 sayılı (Atatürk Üniversitesi Kuruluşu hakkındaki 6990 sayılı kanuna ek Çukurova Tıp Fakültesi Kuruluş Kanunu) nün 1. maddesinin Anayasa'nın 120. maddesine aykırı olduğu ve konunun davacı Üniversitenin varlığını ilgilendiren bir alana girdiği ileri sürülmüş; yine Anayasa'nın değişik 149. ve 150. maddelerine dayanılarak 1. maddenin ve bu maddenin iptali halinde öteki maddelerin varlık hikmeti kalmayacağından Kanunun tümünün iptali istenilmiştir.

II- YASA METİNLERİ :

1- İptali istenen kanun

Birinci maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen ve bu nedenle de tümünün iptali istenen 3/4/1972 günlü 1578 sayılı "Atatürk Üniversitesi Kuruluşu Hakkındaki 6990 sayılı Kanuna ek Çukurova tıp fakültesi Kuruluş Kanunu" (12/4/1972 günlü, 14157 sayılı Resmî Gazete'deki metne göre) şöyledir :

"Madde 1- 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 2 nci maddesi gereğince Atatürk Üniversitesine bağlı olarak Adana ili dahilinde Çukurova Tıp Fakültesi kurulmuştur.

Çukurova Üniversitesi bünyesinde geliştirilmek gayesiyle kurulan bu fakültenin tesis araç ve kadroları Çukurova Üniversitesi kurulduğunda bu üniversiteye intikal eder.

Madde 2- Çukurova Tıp Fakültesine ait ilişik (1) ve (2) sayılı cetvellerde yazılı kadrolar Atatürk Üniversitesi Kuruluş Kadroları Hakkındaki 6990 sayılı kanuna bağlı (1) ve (1) sayılı cetvellere (Çukurova Tıp Fakültesi) başlığı altında eklenmiştir.

İlişik 3 sayılı cetvelde yazılı kadrolar 1972 yılında kullanılmaz.

Madde 3- Çukurova Tıp Fakültesi Adana ilinde Merkezi Araştırma Hastanesini ve Çukurova'nın diğer bölgelerinde çevre uygulama hastanelerini açar.

Madde 4- Çukurova Tıp Fakültesinde intörlük dahil öğretim süresi altı yıldır. İntörlüğünü tmamlamayan öğrenciler serbest hekimlik yapamazlar.

Madde 5- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 6- Bu kanun hüküklerini "Bakanlar Kurulu yürütür."

2- Davacının dayandığı Anayasa kuralları:

Davacının Anayasa'ya aykırılık iddiasını desteklemek üzere ileriye sürdüğü Anayasanın 1488 sayılı Yasa ile değişik 120. maddesi şöyledir.

"Madde 120- Üniversiteler ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, Özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir. Üniversite özerkliği bu maddede belirtilen hükümler içinde uygulanır

Esas Sayısı:1972/35
Karar Sayısı:1972/62

ve bu özerklik, üniversite binalarında ve eklerinde suçların ve suçluların kovuşturulmasına engel olmaz.

Üniversiteler, Devletin gözetimi ve denetimi altında kendileri tarafından seçilen organları eliyle yönetilir. Özel kanuna göre kurulan Devlet Üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları öğretim üyeleri ve yardımcıları üniversite dışındaki makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar. Son fıkra hükümleri saklıdır.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri Üniversiteler üzerinde Devletin Gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri ve üniversite organlarının sorumluluğu, öğrenim ve öğretim hürriyetlerini engelleyici eylemleri önleme tedbirleri üniversiteler arasında ihtiyaca göre öğretim üyeleri ve yardımcılarının görevlendirilmesinin sağlanması, öğrenim ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine ve kalkınma planı ilkelerine göre yürütülmesi esasları kanımla düzenlenir.

Üniversitelerin bütçeleri genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara uysun olarak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Üniversitelerle onlara bağlı fakülte kurum ve kuruluşlarda öğrenim ve öğretim hürriyetlerinin tehlikeye düşmesi ve bu tehlikenin üniversite organlarıncı giderilmemesi halinde; Bakanlar Kurulu ilgili üniversitelerin veya bu üniversiteye bağlı fakülte, kurum ve kuruluşların idaresine el koyar ve bu kararını hemen Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısının onamasına sunar. Hangi hallerin el koymayı gerektireceği el koyma kararının ilân ve uygulanma usulleri ile süresi ve devamınca Bakanlar Kurulunun yetkilerinin nitelik ve kapsamı kanunla düzenlenir."

III- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca 3/7/1972 gününde Muhittin Taylan, Avni Givda, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Kani Vrana, Mustafa Karaoğlu, Lûtfi Ömerbaş, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında:

a) Dava konusu 3/4/1972 günlü 1578 sayılı Kanunun 12/4/1972 günlü 14157 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlandığı; dava dilekçesinin 29/6/1972 gününde Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterliğince kaleme havale edilerek 596 sayılı sıra ve 1972/35 esas sayısını aldığı; 22/4/1962 günlü 44 sayılı Yasanın 26. maddesine göre davanın bu tarihte açılmış sayılması gerektiği ve süresi içinde olduğu; Ankara Üniversitesi Senatosunun üye tam sayı sı n m 46 olduğu ve bu Senatonun 37 üyesinin katıldığı 749 sayılı 20/6/1972 günlü toplantısında iptal davasının açılmasına oybirliğiyle karar verildiği ve şu duruma göre kararda 44 sayılı Kanunun 25. maddesinin birinci fıkrasının 3 sayılı bendi uyarınca salt çoğunluğun bulunduğu davanın bu karara dayanılarak Rektör Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ce açıldığı; dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşılmıştır.

b) Dava konusu 1578 sayılı Kanun Atatürk Üniversitesine bağlı olarak 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 2. maddesi gereğince Adana ili içinde Çukurova Tıp Fakültesi adına bir fakülte kurmakta ve bu fakültenin Çukurova Üniversitesi bünyeyi içinde geliştirilmesini ve fakülte tesis araç ve kadrolarının Çukurova üniversitesi kurulduğunda bu üniversiteye geçmesini öngörmekte olduğu böylece bir üniversite sorununu oluşturmakta bulunduğu için 1578 sayılı Kanunun 1. maddesiyle düzenlenen konunun davacı Ankara Üniversitesinin varlığını ve görevlerini ilgilendiren alana girdiği ve şu duruma göre de iptal davasının Anayasa'nın değişik 149. maddesine

Esas Sayısı:1972/35
Karar Sayısı:1972/62

ve 44 sayılı Kanununun 21. maddesinin 10 sayılı bendine ve son fıkrasına uygun bulunduğu saptanmıştır.

c) Anayasa'nın değişik 147., değişik 149., 150. ve 44 sayılı kanununun 21., 22., 25. ve 26. maddelerine uygun olduğu anlaşılan işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV - ESASIN İNCELENMESİ :

Davanın esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi, iptali istenen kanun Anayasa'ya aykırılık iddiasına dayanıklık eden Anayasa kuralları bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri; konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Anayasa'ya aykırılık iddiasının tartışılması

1578 sayılı Kanununun 1. maddesinde şu durumlar saptanmaktadır:

a) Adana İli içinde Çukurova Tıp Fakültesi kurulmuştur.

b) İleride Çukurova Üniversitesi de kurulacaktır.

c) Fakülte Çukurova Üniversitesi bünyesi içinde geliştirmek ereğiyle kurulmuştur. Başka deyimle Çukurova Tıp Fakültesi bu üniversitesinin çekirdeğidir.

ç) Çukurova üniversitesi kurulduğunda fakültenin tesis, araç ve kadroları bu üniversiteye geçecektir.

d) Fakülte, Atatürk Üniversitesine bağlıdır. Başka deyimle 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanununun kuralları bu fakülteye de uygulanacaktır.

İleride kurulacak Çukurova Üniversitesinin çekirdeği olduğu yukarıda değinildiği üzere, 1578 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde belirtilen Çukurova Tıp Fakültesi, Atatürk Üniversitesinin, ve fakültelerinin yasal düzeni içine de yine sözü geçen 1. maddenin bir kuralı ile alındığına göre fakültenin kuruluşuna ilişkin 1573 sayılı Kanunun Anayasaya uygunluk denetiminin yapılabilmesi için Atatürk Üniversitesinin yasal düzenini saptayan kendisine ek olarak 1578 sayılı Kanunun çıkarıldığı 6990 sayılı Kanunun ele alınıp incelenmesinde zorunluluk vardır. Ancak burada Anayasa'nın 120. maddesinin gerek eski, gerekse 1488 sayılı yasa ile değişik metninde yer alan (ikinci fıkra) ve "özel kanuna göre kurulan Devlet Üniversiteleri hakkındaki hükümleri saklı tutan" kural kapsamına Atatürk Üniversitesinin girip girmediği üzerinde durulmayacaktır. Çünkü Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılan Atatürk Üniversitesinin yasal düzeni ve o düzeni saptayan 6990 sayılı Kanun değildir. Bu kanun yalnızca Çukurova Tıp Fakültesinin Atatürk Üniversitesi ile olan bağlantısı dolayısıyla ve 1578 sayılı Kanunun Anayasa'ya uygunluk denetiminin gerektirdiği ölçüde ele alınacaktır.

Çukurova Tıp Fakültesinin 1578 sayılı Kanununun 1. maddesiyle bağlandığı Atatürk Üniversitesi 31/5/1957 günlü 6990 sayılı Kanuna ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun bu kanuna aykırı olmayan kurallarına göre yönetilir. Yöneten Milli Eğitim Bakanlığıdır. (6990 sayılı kanun madde 1). Bu üniversitenin rektörü ord. prof. veya profesörlerden Milli Eğitim Bakanının göstereceği adaylar arasından Bakanlar kurulunca beş yıl için atanır, (madde 5). Dekanlar ord. profesör veya profesörlerden rektörün göstereceği adaylar arasından Milli Eğitim Bakanının onaması ile dört yıl için atanırlar (madde 6). Üniversitenin öğretim üyelerini yirmi yıllık bir süre içinde ilk sıralarda varsa ilgili fakülteler bölüm başkanlarının da katılımıyla dekanların ve rektörün ortaklama önerisi, kurullar oluştuktan sonra da profesörler kurullarının önerisi rektörün onaması üzerine Milli Eğitim Bakanı atar. (30/1/1968 günlü, 996 sayılı Kanunla değişik geçici 1. madde).

Esas Sayısı:1972/35
Karar Sayısı:1972/62

Demek ki 6990 sayılı Kanunla öngörülen düzende Anayasa'nın değişik 120. maddesinde belirlenen "Üniversitelerin özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olması" ve "Devletin gözetim ve denetimi altında kendilerince seçilen organları eliyle yönetilmesi" ilkelerinin yeri yoktur. Oysa ileride kurulacak olan Çukurova Üniversitesi ve bu üniversitenin çekirdeği olarak şimdiden kurulmuş bulunan Çukurova Tıp Fakültesi için ancak Anayasa'nın yukarıda değinilen ilkelerine uygun bir kişilik ve yönetim düzeni düşünülebilir.

Şimdi dava konusu 1578 sayılı Kanunun Anayasa karşısındaki durumunu saptayabilmek üzere bu Kanunun 1. ve sonraki maddelerinde yer alan ve Atatürk Üniversitesi başka deyimle 6990 sayılı Kanun ile bağlantı kuran hükümleri özellikle gözönünde tutan bir incelemeye geçilmesi gerekecektir.

1- 1578 sayılı Kanunun 1. maddesinin durumu :

Kanunun 1. maddesinde görülen şudur : Adana ili içinde Çukurova Tıp Fakültesinin kurulmasında ileride Çukurova Üniversitesinin kurulmasının ve fakültenin bu üniversite bünyesi içinde geliştirilmesinin ve üniversite kurulunca fakülteye ilişkin tesis, araç ve kadroların bu üniversiteye geçmesinin öngörülmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmadığı ortadadır. Ancak maddenin birinci fıkrasındaki (Atatürk Üniversitesine bağlı olarak) deyimidir ki yeni açılan fakülteyi 6990 sayılı Kanunun öngördüğü düzenin içine sokmakta ve böylece Anayasa'ya aykırılığı oluşturmaktadır. Bu deyimden iptali ve davanın maddenin öteki kurallarına yönelen bölümünün reddedilmesi gereklidir.

2- Kanunun 2. maddesinin durumu :

2. madde (birinci fıkra) Çukurova Tıp Fakültesine ait ilişik (1) ve (2) sayılı cetvellerde yazılı kadroları 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanununa bağlı (1) ve (2) sayılı cetvellerde Çukurova tıp fakültesi başlığı altında eklemektedir. İkinci fıkra bu kadrolardan 1972 yılında kullanılmayacak olanlara ilişkindir, madde Çukurova Tıp Fakültesini Atatürk Üniversitesi bünyesi içine tam anlamıyla yerleştirmekte ve dolayısıyla bu fakültenin dekanını ve öğretim üyelerini 6990 sayılı Kanunda öngörülen ve yukarıda değinilen atama düzenine bağlamaktadır. Şu haliyle Anayasa'ya aykırılığı apaçık olan maddenin tümünün iptal edilmesi gereklidir.

3- Kanunun öteki kurallarının durumu :

Kanunun 3. maddesi fakültenin merkezi araştırma ve çevre uygulama hastaneleri açmasını öngörmekte 4. maddesi fakültedeki öğretim süresini ve intörnlik konusunu düzenlemektedir. Bunların bir tıp fakültesi için olağan hükümlerden sayılacağı ve Anayasaya aykırı yönleri olmadığı ortadadır. 5. ve 6. maddeler ise kanunun yürürlüğe girmesi ve hükümlerinin yürütülmesi konularında düzenleme getiren kalıplaşmış mutata kuralları kapsamaktadır. Dâvanın bulun bu kurallara yönelen bölümünün reddedilmesi gerekir.

4- Karşı görüş :

Şahap Arıç, Kani Vrana ve Ahmet H. Boyacıoğlu Kanunun tümünün iptali gerektiği görüşünü ileri sürmüşlerdir.

B- İptal hükmünün yürürlüğe girme günü:

Kanunun 1. maddesindeki (Atatürk Üniversitesine bağlı olarak) deyiminin ve kadrolara ilişkin 2. maddesinin tümünün iptali öngörüldüğüne göre bu durum ancak yasama voliiyle giderilebilecek bir boşluk oluşturacaktır. Bu boşluğun önemli sakıncalı olduğu ortadadır. Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası gereken hallerde Anayasa Mahkemesine iptal

Esas Sayısı:1972/35
Karar Sayısı:1972/62

hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi, kararın Resmî Gazete'de yayınlandığı günden başlayarak bir yılı geçmemek üzere, ayrıca kararlaştırma yetkisini tanımaktadır. İşin niteliğine göre bu yetkinin en yüksek süre üzerinden kullanılması yerinde olacaktır.

V- SONUÇ :

1- 3/4/1972 günlü, 1578 sayılı (Atatürk Üniversitesi Kuruluşu Hakkındaki 6990 sayılı Kanuna ek Çukurova Tıp Fakültesi Kuruluş Kanunu) nun :

a) 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan (Atatürk Üniversitesine bağlı olarak) deyiminin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline;

b) 2. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline;

c) Öteki kurallarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve dâvanın bu kurallara yönelen bölümlerinin reddine;

Şahap Arıç, Kani Vrana ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun Kanunun tümünün iptali gerektiği yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

2- Yukarıda açıklanan kuralların iptal edilmesiyle oluşacak boşluğun giderilmesi için Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası kuralına dayanılarak iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayınlandığı günden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine oybirliğiyle,

Anayasa'nın değişik 147., değişik 149., 150. ve değişik 152. maddeleri uyarınca 26/12/1972 gününde karar verildi.

Başkan
Muhittin Taylan

Başkanvekili
Avni Givda

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Nuri Ülgenalp

Üye
Şahap Arıç

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Ziya Önel

Üye
Kâni Vrana

Üye
Muhittin GÜRÜN

Esas Sayısı:1972/35
Karar Sayısı:1972/62

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIYAZISI

İptal davası açan Ankara Üniversitesi Rektörlüğünce, 3/4/1972 günlü 1578 sayılı (Atatürk Üniversitesi Kuruluşu hakkındaki 6990 sayılı Kanuna ek Çukurova Tıp Fakültesi Kuruluşu Kanunu) nun 1. maddesinin Anayasa'nın 120. maddesine aykırı olduğu ve bu maddenin iptali halinde ise Kanunun öteki hükümlerinin varlık hikmeti kalmadığı nedenleri ile, Kanunun tümünün iptali istenmiş bulunmaktadır.

Gerçekten adının incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, bu Kanunla, Adana ili içinde Çukurova Tıp Fakültesinin kurulmasında, ileride bu ilde Çukurova Üniversitesinin kurulması ve fakültenin bu üniversitenin kuruluşu içinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Sözü geçen Kanunun 1. maddesinin birinci fıkrasından iptal edilmiş bulunan "Atatürk Üniversitesi'ne bağlı olarak" deyiminin yürürlükten kalkmış olmasından sonra, aynı maddenin ikinci fıkrasında bulunan "Çukurova Üniversitesi bünyesinde geliştirmek gayesiyle kurulan bu fakültenin, tesis, araç ve kadrolarının Çukurova Üniversitesi kurulduğundan bu üniversiteye intikal eder" biçimindeki kurala artık gerek kalmamaktadır. Çünkü, bu halde, kurulmuş bulunan Tıp Fakültesi aslında Çukurova Üniversitesinin temelini, yani kendisini teşkil edecektir. Bir an için aksinin kabulü ise, kaldırılan bağıllığın bu yönden sürmesinin öngörüldüğü anlamını taşıyacaktır.

Yine, iptal edilmiş bulunan hükümlere göre, Kanunun, iptal edilen bağıllığı gösteren adı dahil diğer hükümlerinin bir anlamı da kalmadığından, yasama erki tarafından yeni bir düzenlemeye gidilmek üzere Kanunun tümünün iptali gerekli olduğu kanısına varılmıştır.

Kanunun sadece bir bölüm hükümlerinin iptaline ilişkin karara, yukarıdaki nedenle karşıyız.

Üye
Şahap Arıç

Üye
Kani Vrana

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu